

*Недошитко І.Р.,
к.іст., наук, доцент,
завідувач кафедри інформаційної
та соціокультурної діяльності,
Західноукраїнський національний університет;
Патряк О.Т.,
к.екон., наук, доцент кафедри інформаційної
та соціокультурної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

ПАТРІАРХ ЙОСИФ СЛІПИЙ – ДУХОВНИЙ БОРЕЦЬ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВНІСТЬ НА ЕМІГРАЦІЇ

Патріарху Йосифу Сліпому не довелося жити і працювати в незалежній самостійній українській державі. Але весь свій життєвий шлях він присвятив боротьбі за неї. І в тому, що вона відбулася, немала його заслуга.

За словами Блаженного Папи Івана Павла II: «він простелив свободу сучасній Україні» [1]. Адже для Йосифа Сліпого: «Батьківщина – це наш рідний край, наша мова, наша історія, наша віра, всі наші предки, що впродовж століть будували свою державу... Тільки в Батьківщині через законну рідну державу народ вповні заспокоює свої духовні й суспільні потреби та досягає найвищий ступінь ладу, безпеки і добробуту» [2].

Боротьбу Патріарха Йосифа Сліпого за майбутню українську державність умовно можна поділити на три періоди: 1) 20-30-і роки в Західній Україні, до 1945р.; 2) 1945-1963 рр. – у радянських тюрмах і таборах; 3) 1963-1984 рр. – в еміграції.

Проаналізуємо його внесок в українську справу у третьому періоді, який був насичений численними заходами як церковного, так і суспільного характеру.

За 21 рік перебування в еміграції патріарх Йосиф Сліпий своїми рішучими заходами захищав Україну та її Церкву. Тим самим він наблизив шлях до нашої державності. Основний його подвиг полягає в тому, що він зламав помилковий стереотип щодо України та її історії. Для цього він пише книги, статті (до речі, в Римі видано 13 томів його публікацій), виступає по радіо, розкриває факти порушення прав людини в Україні і каторжне життя політв'язнів, взагалі, засуджує підневільну долю українців.

За кордоном, особливо в Італії, Йосиф Сліпий проводить подвижницьку роботу не тільки на шляху розбудови Української Церкви, але й на відтинках політики, моралі, науки, освіти, культури для майбутньої української держави.

Згода і єдність – то найвища ідея для розбудови церкви і держави, усвідомлював Йосиф Сліпий. Тому він навчав нас: «Народе мій, стань уже раз собою! Позбудься своєї вікової недуги сварів і чварів, вислугування чужим..

Отрясися од своїх вікових недочас, стань на свої ноти в Україні і на поселеннях, піднеси свою голову, випростуй свої рамена.. Покажи свою силу і вдячність, бо, шануючи своє минуле, ти ростеш у своїй могутності і славі!» [3].

В одній зі своїх проповідей Блаженний Йосиф вказує на головне лихо українців – брак єдності, який і нині є небезпекою для України. Він, зокрема, говорив: «Внутрішні непорозуміння і дух незгоди – це одна з найголовніших причин нашого упадку... Тому провідною думкою є за всяку ціну втримати єдність» [4, 2].

Подорожуючи до громад українців у країнах Західної Європи, Північної Америки Йосиф Сліпий вносив там дух оптимізму в кожную громаду, виступав з проповідями і лекціями. При активній участі діаспори йому вдалося поновити роботу Українського Вільного Університету у Мюнхені, де підготовлено чимало вчених для України, видано значну кількість книжкової продукції, особливо з історії України. У Римі Йосиф Сліпий відкриває Український Католицький Університет і розбудовує Український Центр, який був немов амбасадой України у вільному демократичному світі. Там його відвідували видатні особистості і послы різних держав, високі церковні діячі.

У Вашингтоні, Філадельфії, Чикаго й Лондоні заснував філії цього університету і подбав, щоб кожна з них мала свій будинок для навчання і культурно-наукової праці, а також розбудовував гуртожитки й інтернати для студіюючої української молоді.

Навесні 1974 р. Йосиф Сліпий заснував у Сполучених Штатах Америки Товариство «Свята Софія», яке і до сьогодні працює в дусі «Заповіту» свого основоположника: *«Я вірив, що з руїн повстануть наша Церква і наш Нарід! З усіх сил намагався я шукати виходу з цього майже безвихідного становища, щоб підняти Церкву і Нарід з руїни, щоб їх відродити. Треба було знову починати працю відродження в самому корені, від самих основ. А основи я бачив в науці, молитві, праці і християнському праведному житті»* [5].

Товариство українців-католиків «Свята Софія» з центром у Філадельфії належить до організацій у діаспорі, які активно підтримують розвиток УКУ у Львові. Впродовж своєї діяльності воно надало численні стипендії для студентів богослов'я й історії Церкви, видало наукові та популярні праці англійською й українською мовами, організувало значну кількість наукових конференцій тощо. Вагомим досягненням товариства є спорудження музейно-меморіального комплексу Патріарха Й. Сліпого в його рідному селі Заздрість на Тернопільщині. Опікунами комплексу є сестри чину св. Василя Великого, які дбають про стан комплексу, про створення експозицій, проводять у селі виховну роботу з дітьми та молоддю [6, 7].

Метою Йосифа Сліпого було те, щоб кожне значне згромадження українців у містах мало свій культурний і духовний центр. У той же час він був раціональним у господарських справах і цьому навчав українців в еміграції.

У своїх Посланнях Йосиф Сліпий писав про важливість любові до українського народу: «Навчіться, що все своє, рідне, треба любити. Любіть свій нарід, за нього постійно моліться, для нього працюйте, вчіться і жийте», – нагадував Патріарх Йосиф. «Любов Батьківщини є природнім обов'язком кожної людини. У християн є юна чимось вищим, а саме: надприродньою релігійною повинністю..., що походить з заповіді Божої – пошани й любови до батьків, а остаточно виростає з великої і загальної заповіді любови до ближнього, яка домагається, щоб ми любили всіх людей; одначе, щоб особливою любов'ю любили найближчих ближніх, а найближчими ближніми є наші батьки і Батьківщина» [7].

Кардинал Йосиф Сліпий навчав, що держава, Батьківщина починаються з сім'ї, родини. «Батьки, християнська родина, – писав він у відомому Посланні, – це основа здорового суспільства, народу, нації. Це запорука їх росту і сили! І тому заповідаю вам: Збережіть, а де її розхитано, – оновіть в українському народі справжню християнську родину як негасаюче вогнище життя і здоров'я Церкви і народу! Християнська родина і рідна українська школа – це передумови здорового виховання прийдешніх поколінь! Отож, заповідаю вам: Відроджуйте їх і рятуйте їх в Україні і в усіх країнах поселення нашого українського народу!» [5].

Отож, нам, нащадкам таких великих людей, сучасникам справжніх героїв, залишається вірити в одне: минають роки і змінюються правителі, руйнується стара ментальність і формуються нові традиції, але одне залишається незмінним. І це одне: український народ, який, незважаючи на усі свої гріхи і негативи, має благородну душу, добрі наміри, віру, яка може похитнутися, але яку не розколоти, у серці якого любов перемагає отруту тоталітарних систем і кривавих правителів. І бути часточкою цього народу, дітьми Бога – велике випробування, але й неймовірна гордість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пам'ятаймо: Кардинал Йосип Сліпий – видатний український церковний і громадський діяч, Патріарх Української Греко-Католицької церкви, вчений і богослов. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/urochystosti-z-nagody-99-yi-richnytsi-stvorenniya-zunr-ta-prezentatsiyi-knygy-p-gushovotogo-m-shalaty-spivanyk-upa-fotozvit/>
2. Кузик Дарія. Із поклоном патріархові Йосифові. Патріархат. 1992. № 4.2 (254).
3. «Український народ, будь собою!». URL: <https://credo.pro/2022/09/328934>
4. Киричук О. Кардинал Сліпий. Харків: ХКФ «Глобус», 2018. 123 с.
5. Заповіт Блаженнішого Патріарха Йосифа. URL: <http://www.sde.org.ua/component/k2/item/1966-zapovit-blajennishogo-patriyarkha-josyfa.html>
6. Шуст І. Праця і пляни Товариства «Свята Софія». Свобода (США). 2008. 4 лип. С. 7.
7. Нескорений Патріарх Йосип Сліпий: «Не зрадити, а боротися, любити і вірити в Бога». URL: <http://velychlviv.com/neskorenyj-patriarh-josyp-slipyj-ne-zradyty-a-borotysya-lyubyty-i-viryty-v-boga/>